

Sat zamjene u šestom razredu

Završila sam neočekivano na satu zamjene sa šestašima. Već je bilo poodmaklo od početka sata, što u strukturi nastave već znači krvni sadržaj. Ili bar u mojoj glavi, koja sam godinama u razredu brušena da budem tempirana na 45 min. Mislim da nemam dovoljno vremena, pa odlučujem poštovati ih nastavne jedinice iz gramatike hrvatskoga jezika i biram manje strogu strukturu. Uglavnom, razgovaram s učenicima o reklami, budući da smo u prošloj godini započeli dvogodišnji školski projekt Reklama, rezultat kojeg su bile sjajne i maštovite reklame nastale u učeničkim radionicama. Želim ustanoviti je li se njihov odnos prema reklami imalo promjenio, postao kritički, jesmo li ih uspjeli navesti da razmišljaju o sadržaju unatoč tome što ih reklame zavode obiljem zvuka i privlačnih slika. Djeca vole reklame. Rado ih gledaju. Doživljavaju ih kao način informiranja o različitim stvarima.

No, razgovor kreće iznenada u drugom pravcu. Učenici pitaju zašto na nekim programima na televiziji ima jako puno reklama, vrlo često u blokovima od 6 do 8 minuta (pr. RTL), a na drugim nema (HRT 1. i 2. su kraći). Razgovaramo o razlici između privatnih i državne televizije. Koje privatne televizije je moguće gledati na našoj televiziji. Što znači za privatnu televiziju oglavlivač. Koliko je važan. Koliko je presudan i neophodan. Prelazimo na dnevni tisak. Na internetske portale. Ista stvar. Oglavlivači donose novac, osiguravaju plaće novinarima i vlasnicima dobit. Vidi se da učenici nisu nikada o tome razmišljali niti znaju kako stvari funkcioniraju. No, sad razumiju. Sljedeći korak je tema neovisnosti medija. Primjerice, neovisno pisanje o nekome tko im je klijent, tko redovito oglavljava svoje proizvode i prisrbljuje redovit dotok novaca. Igramo uloge. Učenici postaju vlasnici medija, oglavlivači i novinari. Stvaramo problemsku situaciju u kojoj vlasnik (ili urednik) dobije od novinara (koji istražuje, tzv. istraživačko novinarstvo) neki kompromitirajući, neugodan članak o jednom od svojih redovitih oglavlivača. Što će se dogoditi?

Šestaši su odlični. Predlažu različita rješenja, zapravo pokrivaju sve moguće rasplete situacije:

Jedan je učenik demokratičan. Kao vlasnik/urednik pozvao bi svoje novinare, objasnio situaciju, potrebu da se informacije zataje, naveo ih da shvate koliko bi finansijski mogli našteti sami sebi. Ukoliko demokracija ne bi dala očekivani rezultat, sam bi na kraju donio odluku o neobjavljanju. Prije toga, poslužio bi se i malim stimulansom u smislu jednokratnog finansijskog poticaja kako bi olakšao pristajanje na kompromis i odustajanje od novinarskih načela. Dijete vjeruje, ili bolje reći da je već do sada naučilo, da je finansijski poticaj moćna stvar i da često odnosi prevagu nad principima!

Drugi, borac za istinu, odlučio bi hrabro objaviti neugodan članak, pa ako bi posljedica bila odustajanje oglašivača od oglašavanja, izostanak finansijske koristi, nadao bi se da će se pojaviti drugi oglašivač koji bi poštivao njegovu istinoljubivost i hrabrost. Također smatra da bi mu istinito objavljivanje povećalo nakladu, te bi tako djelomično namirio finansijski gubitak od oglašivača. Nekolicina učenika imala je primjedbe na to, budući da smatraju kako bi finansijski boljitet radi objavljivanja kratko trajao, te se ne isplati riskirati i izgubiti redovni dugoročniji prihod od reklamiranja. Drugim riječima, borac za istinu nije imao veliku podršku od ostalih učenika u razredu. No nije promijenio mišljenje ni svoje uvjerenje. Dosljedno dijete, obdareno „zastarjelim“ vrednotama poput časti i istinoljubivosti.

Treći prijedlog rješenja situacije bio je najlukaviji i, bar za mene, najveće iznenađenje. Jedna je djevojčica predložila sljedeće: prodala bi članak (ili neugodnu informaciju sa svim pojedinostima) nekom drugom mediju koji bi je bio voljan objaviti, a odnos s kompromitiranim oglašivačem nastavila bi kao i prije. Rješenje je doista osobito, ali potpuno u skladu s vremenom u kojem živimo. Rješenje u kojemu se pronašao kompromis između vlastite savjesti i finansijskog opstanka. Takozvana win-win situacija.

I tko kaže da nam djeca ne znaju misliti? Tko kaže da nisu svjesni moralnih dvojbi svijeta koji ih okružuje? Tko kaže da ne izražavaju svoja mišljenja ili da se ustručavaju pred odraslima? Upravo suprotno.

Sat završava, a ja se osjećam kao da sam na trenutak bila u nekom paralelnom svemiru. Iznenadila su me djeca, dvanaestogodišnjaci s ovakvim razmišljanjima. Potrebna im je samo prilika.

Sonja Damašek-Padjen,
ravnateljica škole